

ÁP DỤNG PHƯƠNG PHÁP DUPONT ĐỂ ĐÁNH GIÁ HIỆU QUẢ TÀI CHÍNH CỦA CÁC DOANH NGHIỆP TẠI HẢI PHÒNG

● TRẦN ĐỨC THUẦN

TÓM TẮT:

Bài báo tập trung nghiên cứu về phương pháp Dupont, bằng việc trả lời ba câu hỏi nghiên cứu: (1) Cơ sở lý luận về phương pháp Dupont là gì? (2) Thực trạng áp dụng phương pháp Dupont để đánh giá hiệu quả tài chính của các doanh nghiệp (DN) hiện nay ra sao? (3) Giải pháp nào để cải thiện tình hình hiện tại?

Khi trả lời các câu hỏi nêu trên, bài báo tập trung làm rõ việc áp dụng phương pháp Dupont để đánh giá hiệu quả tài chính của DN thông qua chỉ tiêu ROE, đồng thời đề xuất giải pháp áp dụng phương pháp Dupont để đánh giá hiệu quả tài chính của các DN tại Hải Phòng trong thời gian tới.

Từ khóa: khả năng sinh lời, hiệu quả tài chính, phân tích, phương pháp Dupont.

1. Đặt vấn đề

Đối với các nhà quản trị, thông tin đánh giá về hiệu quả tài chính của DN rất cần thiết cho việc ra quyết định phù hợp với mục tiêu phát triển của đơn vị. Trong thời gian qua, do ảnh hưởng của suy thoái kinh tế, tình hình dịch bệnh, bất ổn chính trị,... diễn ra ở nhiều quốc gia và vùng lãnh thổ, nên hiệu quả hoạt động của phần lớn các DN trên thế giới cũng như ở Việt Nam có xu hướng suy thoái, thậm chí phải phá sản, giải thể, tạm ngừng hoạt động. Để phục hồi sau khủng hoảng, đòi hỏi các DN phải nghiên cứu, đánh giá nhằm xác định được những nhân tố nội tại có thể tác động nhằm cải thiện tình hình. Thực tế cho thấy, việc đánh giá hiệu quả tài chính của các DN ở Việt Nam hiện nay còn nhiều hạn chế, trong đó có những bất cập đáng kể về phương pháp sử dụng.

Kết quả khảo sát 80 DN tại Hải Phòng cho thấy, các DN này mới chỉ sử dụng một số phương pháp phân tích truyền thống giản đơn (so sánh, phân

chia,...), trong khi mức độ quan tâm và sử dụng phương pháp Dupont (một phương pháp rất hữu ích) còn chưa phù hợp. Do vậy, bài báo này đề xuất giải pháp áp dụng phương pháp Dupont để đánh giá hiệu quả tài chính của các DN tại Hải Phòng trong thời gian tới.

Bài báo tập trung nghiên cứu về phương pháp Dupont, bằng việc trả lời 3 câu hỏi nghiên cứu: (1) Cơ sở lý luận về phương pháp Dupont là gì? (2) Thực trạng áp dụng phương pháp Dupont để đánh giá hiệu quả tài chính của các DN hiện nay ra sao? (3) Giải pháp nào để cải thiện tình hình hiện tại?

Khi trả lời các câu hỏi nêu trên, bài báo tập trung làm rõ việc áp dụng phương pháp Dupont để đánh giá hiệu quả tài chính của DN thông qua chỉ tiêu ROE.

Bài viết sử dụng các nguồn tài liệu như giáo trình, luận án, bài báo, báo cáo tài chính của DN và các tài liệu thứ cấp khác. Bên cạnh đó, tác giả sử dụng phương pháp điều tra (thông qua phiếu khảo

sát và phỏng vấn chuyên gia) để thu thập các dữ liệu sơ cấp. Bằng việc sử dụng phương pháp phân tích và tổng hợp lý thuyết, phương pháp phân tích tổng kết kinh nghiệm, tác giả tiến hành xử lý và phân tích dữ liệu để rút ra kết quả nghiên cứu.

2. Kết quả nghiên cứu

2.1. Cơ sở lý luận về phương pháp Dupont

Dupont là một phương pháp truyền thống trong đánh giá hiệu quả tài chính của DN, dựa trên mối quan hệ tác động qua lại của các chỉ tiêu tài chính, từ đó biến đổi một chỉ tiêu thành một tập hợp liên kết của nhiều chỉ tiêu khác, mà mỗi chỉ tiêu đó được cấu thành bởi nhiều nhân tố khác nhau. Phương pháp này bắt nguồn từ việc triển khai chỉ tiêu “Khả năng sinh lời của vốn chủ sở hữu” (ROE), nó cũng có thể được vận dụng để phân tích “Khả năng sinh lời của tài sản” (ROA) và các chỉ tiêu khác. Đây là công cụ đơn giản nhưng vô cùng hiệu quả, cho phép nhà phân tích có thể nhìn ra toàn bộ các vấn đề cơ bản của DN, từ đó đưa ra các quyết định đúng đắn, nhằm nâng cao hiệu quả hoạt động về mặt tài chính cho DN [3], [4], [5]. Dưới đây là những mô tả của việc áp dụng phương pháp Dupont để phân tích chỉ tiêu ROE:

$$\begin{aligned} ROE &= \frac{NP}{AE} = \frac{AA}{AE} \times \frac{TR}{AA} \times \frac{NP}{TR} \\ &= \frac{1}{H_{tt}} \times HS_{kd} \times ROS = \frac{1}{H_{tt}} \times H_n \times HS_n \times (1 - H_c) \end{aligned} \quad (1)$$

(Nguồn: [2], [3] và tổng hợp của tác giả)

Công thức (1) còn có thể biến đổi thành nhiều dạng khác nhau. Cơ sở số liệu để tính toán các chỉ tiêu trên đây^[1] là báo cáo tài chính của DN.

Bằng việc sử dụng phương pháp Dupont, chỉ tiêu ROE được biến đổi thành liên kết của các chỉ tiêu tài chính bộ phận, làm cho nó dễ dàng hơn để hiểu những thay đổi trong ROE theo thời gian, qua đó có thể tìm ra những giải pháp tác động phù hợp đến mỗi chỉ tiêu bộ phận nhằm thúc đẩy ROE. Nhìn vào công thức (1), nếu tính

$$ROE = \frac{1}{H_{tt}} \times HS_{kd} \times ROS,$$

nghĩa là muốn tăng ROE phải tác động lên H_{tt} , HS_{kd} , ROS. Trước tiên, công ty có thể tận dụng sức mạnh của “đòn bẩy tài chính” thông qua việc

giảm H_{tt} , khi đó công ty tăng cường sử dụng vốn nợ trong mối tương quan với vốn chủ sở hữu. Chi phí sử dụng nợ được khấu trừ thuế, nhưng lợi nhuận chia cho nhà đầu tư thì không. Do đó, một tỷ lệ cao hơn của nợ trong cơ cấu vốn của công ty dẫn đến ROE cao hơn. Tuy nhiên, nếu công ty có quá nhiều nợ, các chi phí sử dụng nợ tăng lên khi các chủ nợ yêu cầu bảo hiểm rủi ro cao hơn, và ROE giảm. Tăng nợ sẽ đóng góp tích cực cho ROE của một công ty chỉ trong trường hợp ROA cao hơn chi phí sử dụng nợ (chi phí lãi vay).

Tương tự như vậy, HS_{kd} tăng lên, nghĩa là công ty thu hút thêm tổng mức luân chuyển thuần cho mỗi đồng vốn kinh doanh, một lần nữa kết quả trong một tổng thể ROE cao hơn. Cuối cùng, nếu tăng ROS, nghĩa là vốn luân chuyển nhanh hơn mang lại nhiều lợi nhuận hơn, kết quả là một số ROE cao hơn tổng thể. Trên cơ sở nhận biết 3 nhân tố trên, DN có thể áp dụng một số biện pháp làm tăng ROE như sau: tác động tới cơ cấu tài chính của DN thông qua điều chỉnh tỷ lệ nợ vay và tỷ lệ vốn chủ sở hữu cho phù hợp với năng lực hoạt động, từ đó tăng hiệu suất sử dụng tài sản; nâng cao số vòng quay của tài sản thông qua việc vừa tăng quy mô về doanh thu thuần, vừa sử dụng tiết kiệm và hợp lý về cơ cấu của tổng tài sản; tăng doanh thu, giảm chi phí, nâng cao chất lượng của sản phẩm;... Trường hợp biến đổi ROE thành liên kết của tập hợp nhiều hơn nữa các bộ phận cấu thành thì cách thức để xem xét tác động của mỗi chỉ tiêu thành phần nên ROE cũng tương tự như trên, khi đó ta có thể đánh giá cụ thể hơn, làm cơ sở vững chắc hơn cho những giải pháp tác động.

Như vậy, phương pháp Dupont cho phép nhà phân tích đánh giá sự biến động của một chỉ tiêu tài chính trong mối quan hệ tác động của các chỉ tiêu tài chính khác, từ đó xác định được chính xác nguyên nhân tác động đến sự biến động của chỉ tiêu. Thêm vào đó, đây còn là phương pháp phân tích có giá trị thông tin rất cao, có thể giúp nhà quản lý hiểu tường tận tác dụng của những chiến lược kinh doanh của mình đã tác động đến hàng loạt các chỉ tiêu hiệu quả như thế nào và làm thế nào để có thể kết hợp tốt nhất các

nguồn lực đầu vào nhằm đạt được hiệu quả cao trong sự điều chỉnh tổng hòa của nhiều yếu tố tác động. Ngoài ra, các thông tin tài chính này có thể dễ dàng kết nối với các chính sách đãi ngộ đối với nhân viên; có thể được sử dụng để thuyết phục cấp quản lý thực hiện cải tổ cần thiết;...

2.2. Thực trạng áp dụng phương pháp Dupont để đánh giá hiệu quả tài chính của các doanh nghiệp hiện nay

Năm 2020, tác giả tiến hành điều tra về thực trạng áp dụng phương pháp Dupont tại DN thông qua hình thức gửi bảng khảo sát tới 80 DN trên địa bàn thành phố Hải Phòng (gồm 15 DN có quy mô lớn và 65 DN có quy mô vừa) kết hợp với phỏng vấn ngẫu nhiên 8 nhà quản lý và 19 kế toán trưởng ở các DN này, mẫu khảo sát đảm bảo có tính đại diện cao theo các tiêu chí về ngành nghề kinh doanh và tính chất sở hữu, việc khảo sát nhận được phản hồi tích cực [1]. Kết quả khảo sát cho thấy, để đánh giá hiệu quả tài chính, phần lớn các DN vẫn chỉ chú trọng sử dụng những phương pháp truyền thống giản đơn như so sánh, phân chia,... Các phương pháp này có ưu điểm là đơn giản, dễ vận dụng, nhưng nhược điểm là chất lượng thông tin hạn chế. Mặc dù cũng là một phương pháp truyền thống, hơn thế nữa còn rất hữu ích để đánh giá về hiệu quả tài chính, nhưng phương pháp Dupont chưa được quan tâm và sử dụng rộng rãi. Nguyên nhân chủ yếu do đội ngũ phân tích ở các DN hầu hết là kiêm nhiệm nên thiếu chuyên nghiệp, phương pháp Dupont mặc dù hữu ích nhưng việc tính toán số liệu và đánh giá có phức tạp hơn, đòi hỏi chuyên môn phân tích sâu hơn so với phương pháp so sánh và phương pháp phân chia, các nhà quản lý cũng chưa hiểu rõ tác dụng của việc sử dụng thông tin do phương pháp này mang lại nên cũng không có yêu cầu.

2.3. Đề xuất giải pháp áp dụng phương pháp Dupont để đánh giá hiệu quả tài chính của các doanh nghiệp

Xuất phát từ lý luận và thực trạng nêu trên, tác giả nhận thấy việc áp dụng phương pháp Dupont để đánh giá hiệu quả tài chính của các DN là cần thiết. Bởi vì, kết quả sử dụng phương pháp này giúp cho

các nhà phân tích đưa ra những đánh giá đầy đủ và khách quan về mỗi bộ phận cấu thành chỉ tiêu phân tích, cũng như tác động qua lại giữa các bộ phận đó ảnh hưởng tới chỉ tiêu phân tích, từ đó phát hiện những khả năng tiềm tàng có thể khai thác bằng việc cải tiến tổ chức quản lý của DN.

Nguồn tài liệu để phân tích Dupont chủ yếu được lấy từ hệ thống báo cáo tài chính, do đó nếu DN đã sử dụng phần mềm kế toán thì nên tích hợp ứng dụng này vào phần mềm kế toán của DN. Chi phí bổ sung cho việc tích hợp công cụ này nhìn chung sẽ không đáng kể vì kỹ thuật thực hiện không phức tạp, quan trọng là DN trao đổi để làm rõ với các chuyên gia công nghệ về bản chất của phương pháp Dupont và ý tưởng của DN về vận dụng phương pháp này. Trường hợp DN chưa sử dụng phần mềm kế toán thì việc tính toán số liệu để phân tích Dupont nên được thiết lập sẵn trên bảng tính Excel và có sự liên kết với số liệu của báo cáo tài chính để có được ngay kết quả và áp dụng kế thừa trong nhiều kỳ, không phải đặt lại công thức tính toán hàng kỳ. Việc thiết lập công thức tính toán số liệu để phân tích Dupont trên bảng tính Excel đơn giản, thông thường kế toán của mỗi DN đủ năng lực xử lý vấn đề này.

Phương pháp Dupont thường được tiến hành cho chỉ tiêu ROE. Khi phân tích ROE có thể kết hợp đánh giá về ROA và ROS vì giữa các chỉ tiêu này luôn có mối quan hệ mật thiết với nhau. Mô hình này có thể xây dựng gồm 3 bước hoặc nhiều hơn tùy theo yêu cầu quản trị và kỹ năng phân tích. Việc thực hiện có thể làm thủ công, nhưng sẽ dễ dàng hơn khi được đặt sẵn công thức trên bảng tính excel, hoặc tiện lợi hơn nữa nếu được xây dựng ngay trong phần mềm phân tích (hoặc tích hợp vào phần mềm kế toán hỗ trợ phân tích), từ đó dễ dàng đánh giá về hiệu quả tài chính của DN. Dù thực hiện theo cách nào cũng xuất phát từ nguyên lý chung về mối quan hệ giữa các bộ phận cấu thành với chỉ tiêu tổng thể ở công thức (1). Chẳng hạn, với phương pháp Dupont 3 bước gồm các bộ phận cấu thành là: $1/H_{tt}$, ROS, HS_{kd} , ta có thể thiết kế bảng tính sau (Bảng 1).

Bảng 1 có thể thay đổi về dòng (tùy theo ý tưởng tách đoạn ROE) và thay đổi về cột (tùy

Bảng 1. Bảng tính ROE theo mô hình Dupont 3 bước [2]

Chỉ tiêu	Năm n	Năm n-1	Năm n-2	Năm n-3	...	Năm n-i
AFC (1)						
AWC (2)						
AA (3)=(1)+(2)						
AE (4)						
TR (5)						
TC (6)						
NP (7)=(5)-(6)						
$1/H_{tt}$ (8)=(3):(4)						
HS_{kd} (9)=(5):(3)						
ROS (10)=(7):(5)						
ROE (11)=(8)×(9)×(10)						

(Nguồn: Tổng hợp của tác giả)

thuộc vào số năm được đưa vào chuỗi xử lý). Từ bảng này, dựa vào mối quan hệ giữa các chỉ tiêu bộ phận với ROE, nhà phân tích dễ dàng đưa ra các đánh giá xác đáng về hiệu quả tài chính của DN, từ đó đề xuất giải pháp tác động thích hợp tới từng yếu tố cấu thành để cải tiến ROE.

3. Kết luận

Như vậy, thực chất phương pháp Dupont không

đòi hỏi cao về kỹ thuật thực hiện hay phương tiện hỗ trợ, nhưng có thể mang lại những tác dụng to lớn cho người sử dụng thông tin trong việc ra quyết định. Do đó, áp dụng phương pháp Dupont là một trong những giải pháp cấp thiết để tìm ra những phương thức đúng đắn có thể can thiệp kịp thời vào các bộ phận cấu thành ROE, giúp cho DN đạt hiệu quả tài chính bền vững ■

TÀI LIỆU TRÍCH DẪN:

^[1] NP: Lợi nhuận sau thuế thu nhập DN; AE: Vốn chủ sở hữu bình quân; AA: Vốn kinh doanh bình quân; TR: Tổng luân chuyển thuần; H_{tt} : Hệ số tự tài trợ bình quân; HS_{kd} : Hiệu suất sử dụng vốn kinh doanh; ROS: Khả năng sinh lời hoạt động; H_n : Hệ số đầu tư ngắn hạn bình quân; HS_n : Hiệu suất sử dụng vốn ngắn hạn; H_c : Hệ số chi phí.

^[2]TC là “Tổng chi phí”; AFC là “Vốn cố định bình quân”; AWC là “Vốn lưu động bình quân”.

TÀI LIỆU THAM KHẢO:

1. Trần Đức Thuận (2020), *Kết quả điều tra chọn mẫu về thực trạng áp dụng phương pháp Dupont tại các doanh nghiệp trên địa bàn Thành phố Hải Phòng*, Bảng tổng hợp của tác giả.
2. Hoàng Thị Ngà (2019), *Hoàn thiện phân tích hiệu quả hoạt động tại các doanh nghiệp đóng tàu trên địa bàn Thành phố Hải Phòng*, Luận án tiến sĩ, Học viện Tài chính, Hà Nội.

3. Marshall Hargrave. (2019). Dupont Analysis Definition, Investopedia, Retrieved Apr 10, 2019, from <https://www.investopedia.com/terms/d/dupontanalysis.asp>, .
4. Ngô Thế Chi, Nguyễn Trọng Cơ (2015), *Giáo trình Phân tích tài chính doanh nghiệp*, Nhà xuất bản Tài chính, Hà Nội.
5. Phillips, Matt. (2015).The Dupont invention that changed how things work in the corporate world. Retrieved January 6th 2021, from <https://qz.com/569738/the-dupont-invention-that-forever-changed-how-things-work-in-the-corporate-world/>.

Ngày nhận bài: 12/1/2021

Ngày phản biện đánh giá và sửa chữa: 22/1/2021

Ngày chấp nhận đăng bài: 3/2/2021

Thông tin tác giả:

ThS. TRẦN ĐỨC THUẬN

Giảng viên Khoa Kế toán - Tài chính

Trường Đại học Hải Phòng

APPLYING THE DUPONT ANALYSIS TO ASSESS THE FINANCIAL EFFICIENCY OF COMPANIES IN HAI PHONG CITY

● **Master. TRAN DUC THUAN**

Lecturer, Faculty of Accounting - Finance,
Hai Phong University

ABSTRACT:

This paper examines the Dupont analysis approach by finding answers for these three following research questions: (1) What is the theoretical fundamentals of the Dupont analysis? (2) What is the current situation of using the Dupont analysis to assess the financial efficiency of enterprises? and (3) What are solutions to improve this situation?

By answering the three above-mentioned research questions, the paper clarifies the implementation of Dupont analysis to assess the financial health of a company with the Return on Equity indicator. This paper also proposes some solutions to effectively assess the financial efficiency of companies in Hai Phong City with the Dupont analysis.

Keywords: profitability, financial efficiency, analysis, the Dupont analysis.